

„Edinost“

izhaja dvakrat na dan, razun nedelj in praznikov, zjutraj in zvečer ob 7. uri. O ponedeljkih in po praznikih izhaja ob 9. uri zjutraj.

Naročnina znaša:

Obe izdani na leto gld. 21.—
Za samo večerno izdanje 12.—
Za pol leta, četrt leta in na mesec razmerno.

Naročnino je plačevati naprej. Na naročbe brez priložene naročnine se uprava ne ozira.

Na drobno se prodajajo v Trstu zjutranje številke po 3 nvč. večerne številke po 4 nvč.; ponedeljske zjutranje številke po 2 nvč. Izven Trsta po 1 nvč. več.

EDINOST

(Večerno izdanje.)

GLASILO POLITIČNEGA DRUŠTVA „EDINOST“ ZA PRIMORSKO.

Telefon št. 870.

4 nvč.

V edinosti je moč!

Oglasi

se računajo po vrstah v petitu. Za večkratno naročilo s primernim popustom. Poslana, osmrtnice in javne zahvale, domači oglasi itd. se računajo po pogodbi.

Vsi dopisi naj se pošiljajo uredništvu. Nefrankovani dopisi se ne sprejemajo. Rokopisi se ne vračajo.

Naročnino, reklamacije in oglase sprejema upravništvo. Naročnino in oglase je plačevati loco Trst.

Uredništvo in tiskarna se nahajata v ulici Carintia št. 12. Upravništvo, odpravništvo in sprejemanje inseratov v ulici Molin piccolo št. 3, II. nadstr.

Izdajatelj in odgovorni urednik Fran Godnik.

Lastnik konsorcij lista „Edinosti“.

Natisnila tiskarna konsorcija lista „Edinost“ v Trstu.

Brzobjavna in telefonična poročila.

(Novajše vesti.)

Dunaj 17. (Zbornica poslancev.) Zbornica je vsprejela predloge proračunskega odseka, s katerimi se poziva vlada, naj takoj predloži zakonski načrt o podaljšanju olajšav za trgovinsko mornarico za nadaljnjih pet let, nadalje predloge o povzdigi male kabotaže, s predlogom poslanca Schwegla vred, naj se avstrijskim ladijam podeljujejo premije in prispevki za vse vožnje po nesubvencioniranih črtah, brez ozira na to, da-li pripadajo ladje takim podjetjem, ki so že zakonito subvencionirana.

V nadaljevanju razprave o zatožbi grofa Badenija je najprvo govoril mladočeški poslanec dr. Pačák, ki je izjavil, da se je prijavil k besedi, da izpolni neko častno dolžnost o Badeniju. Govornik je rekel, da je Badeni poštenjak v najboljšem zmislu besede, on je državnik, ki je posvetil vse svoje moči Avstriji in je stremil po miru med Čehi in Nemci. — Socijalno-demokratski poslanec Hybeš je rekel, da naj glasuje večina kakorkoli hoče, glasovanje nosi znak barantaštva. — Poslanec dr. Kathrein se je izjavil proti predlogom o zatožbi. — Poslanec pl. Zallinger (katoliška ljudska stranka) je izjavil, da vedne zatožbe ministrov zbornico ovirajo na produktivnem delovanju. On da bode glasoval proti predlogom. — Generalni govornik Prade (nemška ljudska stranka) je rekel, da je teh žalostnih javnih in parlamentarnih razmer kriva vlada in večina. Nemci da so povsod na Češkem odvisni od milosti fevdaleev in Čehov. Velevlastje Avstrije da se zamore vzdržati samo pod odličnim vodstvom Nemcev v Avstriji.

Na to so sledili stvarni popravki, med temi popravek poslanca Wolfa proti Daszynskemu, v katerem je rekel Wolf, da se na Češkem ni pobiralo za njegovo osebo, temveč za njegov list »Die Ostdeutsche Rundschau«. Wolf je izjavil s svojo

častno besedo, da se je nabiralo, ne da bi on vedel za to in proti njegovi volji.

Na to je odgovoril Daszynski, da se je uvedlo nabiranje resnično za Wolfa. Govornik je med veliko veselostjo pokazal jedno pušico in je prečital poziv, kateri pravi, da se morajo povrniti Wolfu vsi stroški, katere ima s izvrševanjem svojega mandata.

Na glasovanju po imenih se je ministerska zatožba odklonila z 193 proti 174 glasovi. Za zatožbo so glasovali: Nemška napredna stranka, nemška ljudska stranka, svobodna nemška zveza, ustavoverno veleposestvo, socijalni demokrati, krščanski socijalisti, poljska ljudska stranka, radikalni Malorusi in nekoliko Italijanov ter poslanca Cena in Stojalovski. Proti zatožbi so glasovali Poljaki, Čehi, slovanska krščanska zveza, katoliška ljudska stranka in češko konservativno veleposestvo.

Prihodnja seja bode prihodnji torek. Predsednik je naznanil na koncu seje, da je zakon glede razširjenja naprav v pristaniških izročil proračunskemu odseku.

Dunaj 17. Kmetijska družba je sprejela resolucijo, v kateri se izjavlja, da je zvozom nezadostno desinficiranih živalskih kož, neočiščene volne in cunj združena velika nevarnost za javne zdravstvene razmere. Na to da naj osrednji odbor opozori vlado, deželne zbornice in zbornico poslancev. Družba poziva vse poljedelske korporacije v Avstro-Ogerski, naj se pridružijo tej resoluciji.

Budimpešta 17. (Zbornica poslancev.) Današnja seja je bila zopet zelo burna. Več govornikov je ostro napadalo vojnega ministra radi njegove odredbe glede Hentzijevega spomenika. Poslanec Pichler je izjavil, da bode o prevaži nju spomenika tekla ogerska kri. Ko je govoril minister za domobranbo, je prešla zbornica na dnevni red in je s 250 proti 50 glasovi sprejela predlog poslanca Oley-a, naj se razprava o idemnitetnih predlogih določi za oni dan, ki sledi raz-

pravi o dnevnem redu. Pojutranjem bode razprava o idemnitetnih predlogih.

Pariz 17. Advokat Labori je danes dobil dovoljenje, da sme govoriti s Piquardom. Pogovor se bode najbrže vršil popoldne.

Carigrad 17. Minister za zunanje stvari je obvestil poslanike štirih vlastij, da je turška vlada vložila protest proti imenovanju princea Jurija Grškega višim komisarjem na Kreti.

Rim 17. Komora. Danes se je izvolilo predsedništvo. Od 339 oddanih glasov je prejel Zanardelli 190 glasov, svoječasno od milanskega sodišča obsojeni poslanec Andreis je dobil 18 glasov. Podpredsednikom so izvoljeni Palberti, Chinagli in Riseis. Med Colombom in Musinijem je še treba ožje volitve.

Carigrad 17. Z Krete se poroča, da sta dva italijanska batalijona ostavila otok. Dva francozka batalijona odideta jutri.

Tajni dogovori?

Položenje, trajno neugodno za slovensko-hrvatsko pleme v političnem in gospodarskem pogledu, je privedlo tamošnje prebivalstvo do menenja, da je prišlo do tajnih dogovorov med našo monarhijo in sosednjim kraljestvom, po katerih dogovorih bi se morali primorski Slovani odreči vsaki nadi do konečnega pripuščanja svobodnega razvoja narodnega življenja in gospodarskega procvita v lastni domovini. Tako hudó menda vendar ne stoje še stvari. Da-si je omenjena ideja našla vere v širokih krogih prebivalstva, in zlasti — kakor se nam zagotavlja od zanesljive strani — v nižih slojih, vendar ne bi mogli verjeti v take diplomatske dogovore. V tem, da se širi prepričanje o obstanku takih dogovorov, vidimo mi marveč značilen izraz duševnega čutstva nezaslužnega, po ničemer opravičenega zapostavljanja, kakoršnja čutstva se je polastilo vsoga naroda slo-

imel je denarja, ali ni imel kruha za svojo deo. Došel je in kupil tri hlebe za drag denar. Po potu ga je spopal glad, ljut glad. In načel je prvi hleb, jel ga, jel in pojel. Pojel je tudi drugi in tretji hlebec. Drugega dne so ga našli mrtvega pri sv. Klari. Jel je, prenjel se je in umrl. Deea je ostala brez kruha. Pri nas je bilo zmirom kruha; moj stari je spravljal svoja zrna, pa je bilo tega pri nas, ko nisi videl nikjer drugje niti slamice. Rezalo se je sicer tudi pri nas tanje, ali bilo je česa griziti. Da, tudi to vam povem. Ostalo je očetu krompirja in vsadil ga je. Ali neke noči navalila je množica iz vasi in pod puškami je izkopala vsajeni krompir in ga pojedla. Sedaj veste, kak glad je bil to. Moj oče je dajal ljudem, kolikor se je dalo odbiti od domače potrebe. Ljudje so ga blagoslavljali, a ljudski blagoslov nosi zlata. Tudi mojemu očetu. Hiša si je pomagala, vse je šlo gladko, in lahko je bilo očetu skupljati trde tolarje, a materi platna kos za kosom. Jaz seveda nisem videl vsega tega na svoje oči, ker, kje so bili že Francozi, a kje še jaz! Ali oče mi je pozneje na tanko povedal vse to, kadar je družina sedela ob ognjišču in predla. A jaz sem si dobro zapamtil vse to, kakor da bi mi bilo urezano v sree.

(Pride še).

PODLISTEK.

6

BARON IVICA

Spisal A. ŠENOVA.

Poslovenil Večeslavov.

In odgovorjal je rad, za kar se ga je prašalo, in dajal je, za kar se ga je prosilo. Zato ga je vsaka duša ljubila, zato tudi nam ni trebalo težaka, ko se je koruza luščila in grozdje bralo: vsa vas bi se bila ponudila iz srea. Mojega starega je spoštovala tudi mestna gospóda. Kadar se je bralo v nas, prišel je kak senator ali notariuš k nam, pa se je tu pilo kar iz vedra. Spominjam se tudi jaz teh senatorjev, ki so znali močiti si grlo pri nas. Vse stara, trebušasta gospóda, polni prstanov, vi pa ste nekako mlad, nekako mršav. E' kaj hočemo? Čas se menja. Takrat je bila taka »regula«. Sedaj je drugače.

Tudi Bog, rekel sem, ni na nas pozabil nikdar. Marsikako zlo je prišlo v naše kraje, a ne v Krušičevo hišo. Za čudo! Najprej Francoz, kakor so mi pripovedovali stari. Do Save je bilo vse francozko, a tukaj je ostala zemlja našemu cesarju. Tu je bilo vsaki dan bitk, pokanja in klanja. V revno cerkev sv. Duha so stavili nastreljalec prah,

o sv. maši ni bilo govora več. Žalostno je bilo to. Nekega večera — nebo je bilo jasno kakor steklo — se je potresla zemlja do dna. Kakor da je pošlo sto gromov. Rekel bi človek, da je sodni dan. A veste-li, kaj je bilo?! Vojaki, pijani, so kadili, prah v cerkvi se je vnel in cerkve je zletela pod oblake. Bilo je, kakor da si izkopal velik grob, tako pripovedujejo stari, kjer je prej stala cerkev. Kamenje je letalo po zraku kakor perje, vse hiše naokolo so se zmaljale, okna počila, a na Juriničovo hišo je pal železni križ od cerkve, in bogme, prebil streho s tako silo, kakor da si jo prežagal se žago. Naša hiša je ostala, hvala Bogu, cela. Govorili so, da nam je hišo obvarovala stara mati božja bistriška, toda bode tudi to, da nam je hiša stala nekaj dalje od cerkve. Menda ste čitali, gospod, da so prišli za Francoza slabi časi; moral je vzeti pot pod noge, ter bežati od Save in dalje, kakor pravijo, preko morja. Zlo je šlo, huje prišlo. Prišel je glad. Ljudje so napravljali kašo iz mekinj, otrob, pekli kruh iz hrastove skorje. Cesarska vojska je izjela vse kašče kakor miš, a potem je nekaj požgala suša, nekaj pokvaril mrav, nič ni nič. Ljudje so cepali po potu od glada. Oče mi je pripovedoval, da izpod dveh starih tolarjev nisi dobil hleba rženega kruha. Nekdaj je došel neki Posavec v naše kraje;

vensko-hrvatskega. Saj bi taki diplomatski dogovori absolutno ne bili združljivi najživljenski interesi naše monarhije, in niti ne v neverjetnem slučaju, da bi se nam ponudile za to večje teritorialne ali druge dozdevno važne kompenzacije. Seveda ni možno kar odbijati od sebe domnevanja, da so tudi izvenpolitiški pomisleki — katerih opravičenost pa zanikamo seveda absolutno — vplivali in še vplivajo na Slovanom sovražno vedenje avstrijskih oblasti.

Naš poročevalec, ki je natančen poznavalec odnošajev, meni, da ima gori omenjeni pojav, žal, še vedno neko dejansveno podlago. In v resnici ni v možno dvomiti na tem, da morajo Slovani v Primorju donášati velikih žrtev za državno potrebo, naj je že ista, kakor trdimo mi, popolnoma dozdevna, ali pa v resnici obstoječa. Naš poročevalec je pripravljen verjeti, da se z sosednjo državo ni dogovorila niti ohranitev takimenovanega političkega posestnega stanja italijanskega življa na Primorskem, kamo-li da bi se bilo dogovorilo, da se v doglednem času odstopijo te pokrajine, kakor hoče vedeti ona govornica; da, tako meni on, tega ni možno utajiti, da se v vsej ustavni dobi za primorske Hrvate-Slovence ni storilo ničesar na katerem-koli polju, česar bi bilo vredno omenjati ter da so si ono malo ljudskih šol in deželnih mandatov priborili le veliko težavo, vsikdar v opoziciji zoper avtonomne kroge in čisto tudi v opoziciji proti posamičnim državnim organom. »Jaz bi si mogel, tako pravi naš poročevalec, postopanje državnih organov v tej stvari tolmačiti le iz nastopnih dveh razlogov: ali je temu krivo nepoznanje odnošajev, precenjevanje italijanskega življa in podcenjevanje moči, lastne hrvatsko-slovenskemu plemenu, katero moč ne znajo prav voditi in izkoriščevati, ali pa so v resnici ozirni na italijansko vlado samo, za katero se boje, da bi jo irredentistiški volilci mogli spraviti v zadrego, čim bi se opaževala vidna povzdiga slovensko-hrvatskega življa ob Adriji.

Ali, naj je pravo jedno ali drugo, ali morda celo obojno, tira se vsakako zgrešena politika, kajti država se ne sme nikdar spozabiti tako daleč, da ne bi dopuščala, da bi obstoječa ustava za katero si bodi pleme prehajala v življenje in da bi tako izpodkopavala obstojne pogoje iste mu. Slovani Primorske ne zahtevajo vendar ničesar, česar jim ne zagotavlja duh in beseda ustave; oni zahtevajo jezikovno ravnopravnost, torej uresničenje načela obstoječe avstrijske konstitucije, a o tem ne velja niti prigovor, da isti niso zreli za to. Po mojem menenju je zrel za enakopravnost vsakdo, ki čuti potrebo po isti in je zahteva leto za letom, dan na dan v mnogoštevilnih pritožbah.

Nadalje zahteva slovensko-hrvatsko pleme Primorske, da bi se jemalo več ozira na njega gospodarske potrebe. Tudi ta zahteva nimalo ne seza preko okvirja pravičnosti in pravice. Od strani Slovanov se ni nikdar zahtevalo ničesar, kar ne bi že imela druga narodnost v deželi, kamo-li česa, kar bi morali odvzeti Italijanom, predno bi se moglo dati Slovanom!

Absolutno nemožno je torej umeti, kako da se ne morejo odločiti, da bi spoznali zahteve primorskih Slovanov, zahteve, ki leže v okvirju obstoječe ustave (povdarjamo besedo: *obstojee*), dá, ki so utemeljene po tej ustavi, vzlasti ker bi, ako bi se zgodilo to, nikakor ne mogli v nevarnost, da bi kršili s tem kakoršnje si bodi opravičene interese ali da bi užalili pametnega nasprotnika. Kajti tudi pametnejši Italijani, ako jih vprašuješ na srce in vest, priznavajo, da je opravičena zahteva Slovencev in Hrvatov, da določila ustave imajo popolno in neomejeno veljavo tudi za slovensko prebivalstvo. Na nepremišljene irredentovske italijanske rogovileže, katerih stremljenje, v nasprotju z Hrvati in Slovenci, gre za odtrganjem teh dežel od Avstrije, pa resnično avstrijski državnik in uradnik vendar ne sme jemati prav nikakega ozira, tem manje, ko dokazujejo izgledi iz severne Češke, kako popustljivost in ustrpljivost nasproti takim stremljenjem le dražita pohlepnost takih centrifugalnih življenj in vekšata zlo, mesto da bi je manjšali.

Avstrijski državi je ravno z ozirom na slovenske življe na jugu monarhije, življe, zmožne za razvoj v vsakem pogledu, izvršiti še jako važnih nalog in more ista ob dobri volji lahkim trudom rešiti te naloge. Se sedanjo politiko se mora, ako

se hoče, da bodo imela vspeha ta prizadevanja, prenehati temeljito, kajti ta politika goni slovensko-hrvatsko prebivalstvo Primorske v obup, a to je v najstrožjem nasprotstvu z interesi monarhije.

»Der Süden«.

Politični pregled.

V TRSTU, dne 17. novembra.

Na slavnostnem zborovanju katoliškega šolskega društva na Dunaju je rekel grof Schönborn, predsednik upravnega sodišča, med drugim, da v vrtilih tega društva vspevajo le platinke in potočnice, nikdar pa — plavice. Tej sicer nežni, a ravno zato strogi obtožbi prusjaštva v Avstriji so navzoči ploskali viharno. Na shodu je bila navzoča najodličnejša družba dunajska.

Madjarska hvaležnost. Vse oči so obrnene sedaj na Ogersko. Pobalinstva Wolfova so postavljena v senco in dogodki v avstrijskem parlamentu se vidiijo kakor nedolžna idila poleg srdite borbe, ki jo vodijo opozicijske stranke na Ogerskem proti baronu Banffy-ju. Ali ne zanima nas toliko borba sama, ker nam je pač vsejedno, ali so na Madjarskem ti na vrhu ali oni, ker nas imajo vsi jednako — radi, pač pa je veleznačilno to, kakih okolnosti in prilik se poslužujejo Madjari, ko bruhajo svoj šovinizem. Njih srčnost ne pozna obzirov niti pred prestolom. Tak eklatanten izgled smo doživeli ravnokar, ko je naš cesar zopet podal lep izgled plemenitega pozabljanja in odpuščanja nasproti Madjarom.

Avstrijski general Hentzy je bil v viharnem letu 1848 imenovan poveljnikom trdnjave Budimske. 5000 možmi se je celih 17 dni boril proti 30.000 Madjarov in je junaški odbil 20 naskokov. Dne 21. maja 1849 so ga vendar zmogli Madjari, bil je ranjen in vjet in je malo ur pozneje izdihnil svojo dušo. Temu junaku in zvestemu služabniku svojega cesarja so leta 1852. postavili spomenik na trgu sv. Jurija v Budimpešti.

Ta spomenik je vedno bol v oči madjarske srditeže in te dni se je zgodilo, da so ta spomenik imenovali »spomenik sramote«? Da odvzame Madjarom še ta povod za rohnenje, je odločil sedaj cesar iz lastnega nagiba in v svoji velikodušnosti, da se ta spomenik na Njegove stroške prenese na vrt kadetne šole in postavi nad rakev, v katero naj se spravijo kosti z Hentzyjem padlih vojakov. A mesto da bi bili hvaležni na tem velikodušnem činu cesarske milosti, uprizarjajo sedaj divje viharje le radi tega, ker je vojni minister v svojem pismu, katerim je poveljništvu IV. voja v Budimpešti naznanil cesarjev sklep, rekel, da naj ta spomenik spominja vojaško mladino na lep izgled junaštva in vojaške zvestobe. Po vsem civilizovanem svetu spoštujejo junaka, tudi če je bil nasprotnik, le »vitezki« narod Madjarov se ne more povspeti do takega — viteškega mišljenja! Niti pomislek, da je tako odredil cesar sam, ki kar obsiplje Madjare svojo milostjo, jih ni ublažil. Taka je madjarska hvaležnost do cesarja, ki neizmerno gorje, ki so mu je svojedobno provzročali ti Arpadovi sinovi, vrača sama milostjo in dobrohotnostjo.

Avstrija in Rusija. Ruski »Svet« piše: »Rusija je že enkrat rešila Avstrijo. Ruske vojske, združene z avstrijskimi, so se že borile zoper Turke, zoper Napoleona I., in zoper — Pruse. Odkritosrčnemu zblizanju je bila popred na potu avstrijska politika, ki je bila vedno prononeirano nemška in vedno zmožna za to, da je »presenečala svojo nehvaležnostjo«. Danes, ko se je izvršila sprememba v tej sméri in ko jej največa nevarnost ne preti več od Turkov ali Rusov, ampak od velikonemškega gibanja, niso več na potu nikake ovire prijateljskemu zblizanju«.

Domače vesti.

Kdo uprizarja političke demonstracije? Pišejo nam: Uradni sodni branitelji so možje, ki branijo revnejše obtožence — brezplačno. Brezplačno, sem rekel, ker jih stranka ne more plačati. Ali: plačani, ali ne plačani, posel branitelja je svet in mož je dolžan sebi, svojemu varovancu in — pravici, da sveto izvršuje sveti posel svoj!

Te dni sem bil na sodišču. Na razpravi proti Devincem sta bila poleg dveh zasebnih tudi dva uradna branitelja, namreč Kamber (sedaj Camber) in pa dr. Padovan. Prvi kakor drugi sta branila uradnim potom več Devincev — Slovencev.

Ko je dobro poznani notar Piccoli izjavil željo, naj se pokliče tolmač za slovenski jezik, je planil Camber po konei, pridružuje se tudi on zahtevi Piccolija, češ, on in njega kolega dr. Padovan da nista prisiljena poznati slovenski jezik!

Predsednik je vprašal na to dra. Padovana, želi-li tudi on tolmača, na kar je odgovoril vprašane: Zahtevam, ker moram izjaviti, da ne razumem slovenski niti besedice!! »Non comprendo un acca di slovenor«, to so bile njegove besede, katere je izgovoril povdarjajočim glasom.

No, dru. Padovanu ni toliko zamere, ker res ne ume našega jezika in ker mu je sicer priznati, da je storil, kar je mogel za svoje klijente, ali strmeti moram na postopanju Camberja, ki dobro ume naš jezik — tako dobro, da je celo oporekal tu pa tam radi netočnosti prevoda —, da se je postavil na tako strogo italijansko-narodno stališče. Čudim se postopanju Camberja, ki je očital sobranitelju dru. Gregorinu, da poslednji svojim postopanjem za pravo materinega jezika skoro vseh obtožencev uprizarja politično demonstracijo, dočim se je ravno on, socialista Camber, v izvrševanju naloge branitelja omejeval skoro izključno na to, da je gonil slovenski jezik iz sodne dvorane, da je govoril o »nevarnostih« uvajanja takih novotarij, češ, da se je na sodišču uvelo »neznosno stanje«, da je sumničil duhovnike — kar pa mu je, mimogrede bodi povedano, doneslo prav pošteno blamažo —, da to niso ljudje, ki bi zaslužili zaupanje in katerim bi šla prisega, dočim je torej ravno Camber govoril skoro same take stvari, ki diše po politički demonstraciji najskrajnejemu italijansko-narodnemu stališču v prilogo!!

Kdo je uprizarjal torej političke demonstracije v sodni dvorani: ali gg. drji. Rybač, Pretner in Gregorin, ki so branili temelj zanesljivosti pravosodja, ta kardinalni pogoj zaupanju v sveto pravico, načelo namreč, da obtoženeec mora popolnoma umeti sodnike in vse spise, ki so v zvezi s stvarjo, radi katere je tožen — ali pa »socialista« Camber, ki se ni vedel proslaviti drugače, nego da je rogovilil proti pravu, kakoršnemu ne oporekajo menda niti med — Culukafri?!

All je socialistično tudi to? Socialistični »Lavoratore« zaključuje svoje poročilo o večerajnji razpravi proti Devincem nastopno: »Da smo kratki, ne prinašamo izjav prič obrambe, katerih je je dvanajst. Nekatero teh so se večkrat zaptele v protislovja, in bi morda . . . kdove, zakaj so jih pustili, da se jim ni zgodilo ničesar!«

Torej tako postopanje je tudi socialistiško: zamolčati to, kar je bilo v prid obtožencem, a vrhu tega še sumničiti obrambo in sumničiti tudi — ne vemo koga, ker se dotične prič morda niso dele takoj pod ključ, menda jedino zato, ker so govorile malec drugače, nego je želel — gospod Camber!!

Živela justica, kakor si jo žele tržaški socialisti! Živela pravica in živela svoboda, kakor si jo žele — socialisti! Človeku z navadno priprosto človeško pametjo se bode morda to malec čudno zdelo, ali mi bi stavili sto proti jednemu, da bode isti »Lavoratore« mirno dalje rohnal proti »policijstom«, proti »policijski državi«, proti »nasilju«, proti »denuncijanstvu« itd., kakor da ni bilo nikdar te razprave in kakor da ni nikdar »socialista« Camber in šefredakter istega »Lavoratore« »branil« slovenske Devince s tem, da je besnel proti pogojem prave justice

Nam pa se zdi, da še danes ne vemo prav, kaj vse treba subsumirati pod pojem — »socialistično«!

Dvojna mera. Iz Sežane nam pišejo: Skoro sleherni dan čitamo v vašem spoštovanem glasilu pritožeb, kako se trdo slovenskemu ljudstvu po okolici dostavljajo od strani finančne oblasti le laški opomini — monitorio. A kaj pravite k temu, da tudi davkarja v našem prek in prek izključno slovenskem okraju izdava take liste italijanskim in slovenskim tekstom, da je torej tudi tu italijansčina

na prvem mestu!! Primerjajmo le! V Trstu, kjer imate veliko slovensko manjšino, so te tiskovine laške in se izključuje slovenski jezik, v sežanskem okraju, kjer sploh ni Italijanov, pa italijanščina ne le, da je jednakopravna se slovenščina, ampak uživa celo prvenstvo! Tu imate zopet eklatanten izgled sloveče dvojne mere na Primorskem!

Iz Mavhinj nam pišejo: Že davno je od tega, kar se je govorilo pod »kaminom« in ukrepalo po »križadah«, naj bi se razširile poti po vasi, naj bi se napravil zadosten občinski prostor pred cerkvijo, nova ograja pred isto mesto zdanjega podrtga zidu, naj bi se zezidala stražnica za ponočne čuvaje. Vse to imamo, — skoraj vse. V dne 4. t. m. se je pogodilo tuk. slavno starešinstvo pod vrlim županom in g. Pernarčičem z nekaterimi posestniki, odkupilo po potrebi zemljišča v isto svrhu, ter je s tem pokazalo resno voljo, da poskrbi za blagor občine. Zdaj se marljivo robota in popravlja, da je veselje.

Tudi prepotreben občinski vodnjak se namerava izkopati, seveda bo treba malce segniti v žep. A to je zlo, da imamo že nad sedem slabih egiptovskih letin, posebno pa vinskih; če ni toče, pa drugo, tako, da najboljši posestnik komaj izkoplje denarja za davke! A drugi —? ne vem!

Za napravo vodnjaka trebalo nam bo denarja, zato se bode obrniti na merodajne oblasti, da nam pomogo k temu. — Saj nismo dobili še nikdar nič za nobeno stvar. Če se je kedaj kaj prosilo, rekalo se nam je: »Mavhinjci so bogati!« Takemu bi svetovali: prepričajte se!

Kaj pa z šolskim poslopjem? Tudi tega nimamo. Zopet novo breme: robotati ter kupovati prostor za isto in vrt. Kaj pa, ako zopet ne bo letin —?

Torej: v jubilejnim letu smo vendar nekaj popravili in prenovili.

Duševo tudi ne spimo; osnovali smo bralno društvo. Bog daj vspeha!

Za zastavo pevskega društva „Kolo“ so darovali nadalje: Rezika Gruden 1 K., Kunigunda Blatnik 1 K., Ivanka Ivančič 1 K., Velkar Ferdo J K., Šmid Anton 1 K., Treven Ivan 1 K. Poprej izkazanih 251 K. 18 st., skupaj 257 K. 18 st. Darovalcem se izreka tem potom srčna hvala.

Pevke pevskega društva »Adrija« v Barkovljah vabijo na izredno zabavno veselico, ki jo prirede v nedeljo dne 20. novembra ob 5. uri pop. v prostorih »Narodnega doma« v Barkovljah. V obširnem vspredu so: I. Popolni Petzov »Oratorij« (Popotovanje po domovini). II. »Slovensko deklet« (venček narodnih pesni). III. Igranje na glasoviru in harmoniju. IV. Gledališka igra: »Berite Edinost« in V. Ples. Vstopnina: na veselico za osebo 20, sedeži I. vrste 20, II. vrste 10 nč. Na ples za moške 30, in za ženske 20 nč.

Ker je čisti dohodek veselice namenjen v prispevek svoti za napravo nove zastave pevskega društva »Adrija«, katera se ima izgotoviti in razviti v teku jubilejnega leta 1898., se radodarnosti hvaležno sprejemajo.

Kogar pesem mika in mar mu naroda je čast, Pridi k nam v nedeljo, tu znamo vžival bodeš slast.

ODBOR.

Veselica pevskega društva »Zarja« v Rojanu se je vršila minole nedelje v prostorih konsumnega društva v Rojanu ob primerni udeležbi in v občo zadovoljnost navzočega občinstva.

Petje pod vodstvom g. Hr. Ražem-a so izvajali takrat peveci nepričakovano dobro. Istotako so tudi tamburaši pod vodstvom g. Zadnika — razun malih nedostatkov v taktu — častno izvršili svojo ulogo. Med igro: »Štampilhar mlajši« se je opazalo, da so bili gg. igralci in gč. igralke to pot premalo podkovani. Ali ako vpoštevamo, da za to še precej komplicirano glumo niso imeli diletantje nobene skupne vaje, moramo reči, da so spretno in častno rešili svoje naloge.

Dika vspredu je bil Hladnikov dvospev »Pri oknu«, katerega sta uprav mojstersko izvajala spremljevanjem na glasoviru g. H. Ražem in gč. A. Piščanec, za kar sta žela od strani občinstva živahno pohvalo in odobravanje, vsled česar sta morala ponoviti dvospev.

Po dovršenem vspredu je pričel v dvorani živahen ples, na katerem se je lepo zabavala naša mladina. Ostali pa smo se poseli okoli miz ter vživali dobroto sladke kapljice.

Sploh je bila veselica lepa in še precej obi-

skana, ali vendar se ne moremo načuditi, kam da hodijo naši narodnjaki ob enakih prilikah, ko jih kliče rodoljubje in bi morali še posebno dajati lep vzgled ostalemu, še malo navdušenemu občinstvu?! Kje so ti ob enakih prilikah? Rojaki! Tako ni prav! Družimo se in podpirajmo one, ki žrtvujejo čas in denarja, da nam prirejajo lepe, vesele in poučne veselice!

Nadejam se, da se bomo prihodno nedeljo v Barkovljah videli v obilnejšem številu. V tej nadi kličem: Svoji k svojim! X.

Kazenska razprava radi izgredov devinskih in nabrežinskih. (II. partija.) Razprava se je nadaljevala sinoči ob 5. uri in sicer se je nadaljevalo zasliševanje prič, ki je bilo v obče ugodno za obtožena Plesa. Tako je rekla n. pr. priča Marija Mandelik, da se ji je zdel gosp. Ples užaljen in da je hodil v skrbeh sem in tja. Tudi tega ne bi mogla potrditi, da se je v hiši Plesovi popivalo, kakor tudi tega ne, da bi bil Ples ploskal in kričal »Doli z Lego!«

Potem je prišla na vrsto priča kapelan devinski, veleč. g. Černigoj. V tem hipu se je oglasil za besedo zagovornik Camber, rekši, da so duhovniki najhujši slovenski agitatorji in da ni izključeno, da je tudi ta priča kakor-koli izzivala izgrede. Zato predlaga, naj se ta priča ne zapri-seže. Radi te izjave je predsednik pozval Camberja na red, ker da to ne gre, da bi se na tak način žalil častivredni stan duhovnikov. Predlog Camberjev se je odklonil. Priča je potrdil, da je bil g. Ples jako vznemirjen, ko je videl, kako resna postaja stvar. Ne spominja se, da bi se bil Ples oddaljil iz dvorane, ali če se je, se je zgodilo to gotovo le za kak trenotek.

Ker je znani Boltar na vprašanje državnega pravdnika potrdil, da mu je Ples ukazal iti na streho, je izjavil državni pravdnik, da gledé Plesa razteza obtožbo radi sokrivde javnega nasilstva. Temu se je uprl odvetnik dr. Gregorin, trdè, da o takem razširjenju obtožbe se mora obvestiti obtožena 8 dni pred razpravo. Sodišče je sklenilo, da se izreče o tem v razsodbi.

Priča Ferdinand Herkov (Italijan) potrja, da sta bili obe gospodičini Ples in gospodičina Scholz le par trenotkov na vratih, izključuje pa z vso gotostjo, da niso ploskale in kričale. Istotako zatrja priča z vso gotovostjo, da Plesa ni bilo na vratih.

Priča Mihael Pečihar izjavlja prav isto kakor prejšnji.

Priča Ivana Neumann potrja, da je bil Ples žalosten. Hodil je sem in tja po sobah. Svečo pa je imel v rokah v ta namen, da je svetil duhovnikom.

Sedaj pa je nastopila klasična priča, 16letni Angelj Kante, ki je trgovski pomočnik v Plesovi prodajalnici. Ta je izjavil, da je bil med izgredi v v prodajalnici. Takoj začetkom izgredov je prišel k njemu hlapec Boltar in je zahteval od njega železni drog, katerega se rabi za zapiranje prodajalnice. Vzlic temu, da mu je branil, je Boltar vendar vzel drog. Kmalu na to sta prišla še dva izgrednika, zahtevajoča sveč. Teh dveh ni poznal. Oditela sta, ne da bi bila plačala sveče. Takoj na to je došla gospodinja in mu je velevala, naj zapre prodajalnico. Gospodar in hlapec nista bila skupaj v prodajalnici. Na vprašanje predsednikovo, zakaj da ni povedal gospodarju, da je Boltar vzel drog, je odgovoril priča, da se je bal Boltarja, ker poslednji je jako hud in se rad maščuje, lahko da bi ga ubil. Na pripombo, da se to ne zgodi tako lahko, je menil priča: »Saj so še cesarico ubili«. Na konfrontaciji med Boltarjem in pričjo je prvi vedno trdil svojo, a poslednji mu je oporekal najodločneje.

Priča Andrej Pahor, ki je bil s Plesom skupaj v hlevu, oporeka odločno, da bi bil Ples govoril s hlapcem, še manje pa, da bi mu bil dajal kake ukaze. Priča je videl gospodičini Plesovi le za trenotek na vratih, ker je isti njiju oče pozval v hišo. O tem Ples ni došel do vrat, ampak je pokičal od sredi veže.

Priča Marija Legiša je izrekla jako ugodno za obtožena Vekoslava Žbogarja, istotako priča Marija in Nikolaj Pavletič.

Odvetnik dr. Gregorin je predlagal, naj se prečita neko pismo g. Konjedica iz Plavij, v katerem pripoveduje isti, da je bil Boltar nekaj časa

pri njem v službi in da je poslednji zlobne nravi. Sodišče je odbilo ta predlog. Na to so se prečitali razni spisi, tako zapisnik gospoda župnika iz Prvačine, v katerem pravi, kako je bil isti večer v hiši Plesovi z drugimi duhovniki, kako je bil Ples vznemirjen radi izgredov, kako je došel tjakaj orožnik vprašaje, da-li bi se ne dalo uič storiti v preprečenje izgredov, kako je rekel Ples, da ne ve, kaj bi storil, ker se boji, da bi se izgredniki obrnili proti njegovi hiši; tako da je sklenil Ples molčati in ne storiti ničesar.

Županstvo v Devinu pravi, da je g. Ples šel celo na roko o gradnji šole za »Lego«, a okrajno glavarstvo v Gradišču pravi, da je Ples prononciran Slovenec, sicer pa da je jako skrben župan ter da je njegovo politično vedenje bilo vsikdar korektno.

Razprava se je zaključila ob 8. uri zvečer in se je nadaljevala danes jutraj ob 9. uri.

V tem zadnjem stadiju razprave se je zasukala stvar senzacionalno: hlapec Boltar je preklekal svoja obdolženja proti županu Plesu. Branitelj dr. Gregorin je predlagal namreč, naj se Boltar zasliši še jedenkrat. To se je zgodilo. Pri tem je Boltar izjavil, da se mu sicer zdi »po njegovi neumni pameti«, da je bilo tako kakor je pripovedoval, ali priseči da ne bi mogel ker je bil onega večera pijan. Pridodati bi še bilo, da se je Boltar že pred razpravo približal Plesu, molé mu roko in prošega, naj mu odpusti.

Danes so se vršili govori državnega pravdnika in braniteljev. Poročilo o tem jutri.

Rop v cerkvi. V Trnovem pri Ilirski Bistrici so v noči od 14. do 15. t. m. udrli neznani roparji v tamošnjo župno cerkev in odnesli ciborij, moštranco, nekaj kelihov in kovinskih oltarnih križev ter nekaj malega denarja iz nabiralnika pri jednem oltarjev. Zločincev še niso zasačili.

Visoka starost. V Ljubljani je umrla dne 15. t. m. Neža Legan, bivša kramarica, v 100. letu svoje dobe. Rojena je bila dne 9. septembra leta 1779. v Gornjem Kolu na Dolenjskem. V Ljubljani je bivala od l. 1815.

Samomor. V mestnem zaporu v Celju se je obesil 36letni dninar Alojzij Kosec iz Št. Lorenca.

Banka »Slavija« je dala pred kratkim zopet uov dokaz o svoji veliki kulantnosti. Pred 2 mesecema je nastal v Ajdovščini na Goriškem, pri znanih slovenskih rodovinah Makovec-Malik velikanski požar vsled vnetja špirta v skladiščih imenovanih gospodov. Požar je zahteval o tej priliki tudi dve človeški žrtvi, in to v najboljših letih stoječo velespoštovano soprogo Malikovo ter daerjara Kalina. Z ozirom na to velikansko nesrečo je banka »Slavija«, pri kateri so bila skladišča zavarovana, izplačala izjemoma gg. poškodovancem vso odškodnino, dasi glasom zavarovalnih pravil ni bila obvezana k temu.

Uvrščujé ta zopetni lepi čin naše slovanke »Slavije« k drugim, jo vnovič priporočamo najtopleje vsakomur.

Dobro domače sredstvo. Mej domačimi sredstvi, katera se uporabljajo za olajšanje bolečin in odvajajoča ribanja pri premarzenju, zavzema prvo mesto Liniment, Capicci comp. izdelan v laboratoriju Richterjeve lekarne v Pragi. Cena je nizka: 40 nč., 70 nč. in 1 gl. steklenica, katera te spozna po znanem rudečem sidru.

Koledar.

Danes v petek 18. novembra: Odon, opat.; Evgen, spoz.

Jutri v soboto 19. novembra: Elizabeta, kraljica;

Solnčni:

Izhod ob 7. uri 29 min.

Zahod „ 4. „ 1 „

Lunini:

Izhod ob 11. uri 55 min.

Zahod „ 8. „ 42 „

Ta je 47. teden. Danes je 321. dan tega leta, imamo torej še 44 dni.

Različne vesti

Sežgane smotke. Vsled povodnji dne 19. oktobra se je v tobačni tovarni na Reki pokvarila ogromna množina smotk — baje nad pet milijonov komadov. Vsled tega so sklenili da sežgejo vse pokvarjeno blago in te dni so res sežgali v Martinčiči hkratu vseh pet milijonov smotk. Škoda jih je bilo!

Značilno za razmere v Srbiji je tudi postopanje z novinarji. Odkar ima zopet Milan žezlo v svojih rokah, postopajo oblasti z novinarji, da je joj! To že ni več strogost, ampak besnenje. Te dni se je dogodil zopet gorostasen slučaj. Pri ured-

niku »Malih Novin«, Petru Saviću, so zasačili par eksemplarov zagrebskega »Srbobrana«, kateremu listu je zabranjen uhod v Srbijo in je bil mož radi tega obsojen na leto dni ječe in 1000 frankov globe. Človek ne bi verjel, da je taka država še v Evropi.

Brzjavna in telefonična poročila. (Zadnje vesti.)

Pulj 18. Jutri dospje semkaj cesarska dvojica nemška, na svojem povratku iz Orijenta. Od tu bo nadaljevala pot po železnici proti Divači. Dasi prihod cesarske dvojice ni prijavljen oficijelno, vendar se delajo priprave za vsprejem. Pričakuje se semkaj tudi poveljnik mornarice, viceadmiral baron Spaun.

Dunaj 18. V današnji seji nagodbenega odseka je predlagal dr. Gross, naj se prične z razpravo o carinarskem in trgovskem dogovoru dotlej, dokler pododsek ne završi svojega dela. Ta predlog se je odklonil z 27 proti 17 glasom.

Budimpešta 18. Javnost je še vedno vznemirjena po agitaciji radikalnih listov radi Hentzi-jevega spomenika. Vendar pa so krogi liberalne stranke jeli nekoliko mirneje soditi o stvari. Čuje se o odstopu vojnega ministra Krieghamerja radi te afere.

Plymouth (Angleško) 18. Vojni minister Laudsdowne je imel sinoči govor, v katerem je veselo pozdravljaj predlog carja ruskega. Nobena dežela ne more sicer privoliti v to, da bi se ji vezale roke, ali konferenca lahko dovede do boljšega sporazumljenja, da se neha politika ogorčenja, kakoršnja se vodi sedaj med vlastni. Angleška mornarica je tako močna, da se lahko upira najvspešnejše. Sedaj je čas, da se nabavijo novi topovi za trdnjave, toda to naj se zgodi polagoma.

Rim 18. Lista »Stefani« in »Popolo Romano« oporekata avtoritativno krivi vesti, ki se je bila brzjavila iz Trsta v Rim, da so namreč mnogo italijanskih delavcev, ki so bili na delu na železnici sv. Mihael-Meran v Tirolu, avstrijski delavci zapodili od tam in da so italijanski delavci, proganjani palicami, morali bežati v Italijo.

Rim 18. Italijanska vlada je opozorila evropske vlade, kako usodna da je zahteva Zjedinjenih držav po Filipinah. Italijanska vlada želi, da bi se uvela diplomatska akcija v prepričanje morebitnega posredovanja ameriškega brodovja v evropskih morjih.

Najnovejša trgovinska vest.

New-York 17. novembra. (Izv. brzjav.)
Pšenica za december 74, za maj 70⁷/₈. Koruza za december 38, za maj 38³/₄. Mast 520

Alojzije Progar, akademični podobar v Celovcu,

(Atelier v Benediktinskem samostanu),
izdeluje po svojeročnih načrtih, osnutkih in modilih: oltarje, tabernakelne, prižnice, krstilnike ter vsakovrstne cerkvene podobe od lesa in marmorja, katere reči tudi zajedno poslikuje in pozlačuje. Takisto izgotavlja portrete po živih uzorcih, nagrobne spomenke s posamičnimi kipi ali z umetno sestavljenimi skupinami in vzvišeninami od preprostega kamna do dragocenega kararskega marmorja in to povsem vestno, pošteno in pristno.

Prijateljem dobre vinske kapljice pozor!

V gostilni »Konsumnega društva pri sv. Ivanu« toči se izvrstno vino, in sicer: novi in stari refošk ter belo domače.

Vse po 48 nvč.

Za obilen obisk se priporoča

»Konsumno društvo« pri sv. Ivanu.

Po vseh tobakarnah
dobite ravnokar izšlo povest
Čuvaj se senjske roke!
Velja 35 nvč.

Namizna jabolka.

Podpisani ima na prodaj vsakovrstna najlepša gorenjska jabolka po 8 do 12 nvč. kilogram. Razpošilja le od 25 kilogr. naprej.

Jakob Belec,
Otok pri Radovljici.

V Barkovljah

se prodaja
večerno izdanje »EDINOSTI«
v tobakarni gosp. Frana Ščuka
(»Narodni dom«.)

TEODOR SLABANJA

srebrar
ulica Morelli 12 v GORICI ulica Morelli 12

priporoča prečistiti dnhovščini in cerkvenim predstojnikom svojo delavnico za izdelovanje cerkvene posode in orodja. Staro blago popravi, pozlati in posrebi v ognju po najnižji ceni. Da si pa zamorejo tudi bolj revne cerkve naročiti cerkvenega kovinskega blaga, olajšuje jim to zgoraj omenjeni s tem, da jim je pripravljen napravljati blago, ako mu potem to izplačujejo na obroke. Obroke si pa preč. p. n. gospod naročevalec sam lahko določi.

Pošilja vsako blago poštnine prosto!

Na najvišje povelje Njegovega c. in kr. apostolskega Veličanstva.

XXXII. ces. kr. državna loterija za civilne dobrodelne namene v tej državni polovini.

Ta denarna loterija, jedina v Avstriji zakonita dovoljena, obsega 12034 dobitkov v goto dnl v skupnem znesku 401.800 kron.

Glavni dobitek znaša

200.000 kron

Za izplačanje dobitkov jamči c. kr. loterijski zaklad.

Žrebanje nepreklono dne 15. decembra 1898.

Jedna srečka stane 4 krone.

Srečke dobiva se pri oddelku za državne loterije na Dunaju, I. Riemergasse 7, v loterijskih kolekturah, v tobakarnah, pri davčnih, poštnih, brzjavah in železniških uradih, v menjalnicah itd.; igralni načrti gratis za kupce srečk.

Srečke se dopošljejo poštnino prosto.

C. kr. loterijska direkcija
oddelek za državne loterije.

Carl Greinitz Neffen,

Na Corsu št. 33. podružnica Trst. Piazza della Legna 2.

Železo in razno železno blago na drobno in na debelo.

Priporočajo svojo dobro sortirano zalogo

predmetov za stavbarstvo,
traverze, zaklepe, železo za kovače in fačon, stare železnične šine, držaje in ograje, vodnjake, pumpe, železne cevi in take iz vlitenga železa, vse tehnične predmete, popolne naprave kopelji in stranišč, peči in štedilna ognjišča, kuhinjsko, namizno in hišno opravo, železne meble in pred ognjem varne blagajne, nagrobne križe in obgrobnje ograje, orodja za vsako obrt.

»EDINOST«

Glasilo političnega društva »Edinost«
za Primorsko.

Izhaja v Trstu dvakrat na dan razun nedelj in praznikov.

Zjutranje izdanje izhaja ob 7. uri zjutraj, večerno pa ob 7. uri zvečer. O ponedeljkih in po praznikih izhaja prvo izdanje o 9. uri predpoludne. — Naročnina znaša: Obe izdanji gl. 21.—; samo večerno izdanje gl. 12.—, (poslednje zadostuje za naročnike popolnoma). Posamezne številke stanejo: Zjutranje izdanje 3 kr., večerno 4 kr

V Trstu se razprodaja »Edinost« po tobakarnah v teh-le ulicah in trgih:

Piazza Caserma št. 2. — Via Molin piccolo št. 8. — Via S. Michele št. 7. — Ponte della Fabra. — Via Rivo št. 30. — Campo Marzio. — Via delle Poste nuove št. 1. — Via Caserma št. 13. — Via Belvedere št. 21. — Via Ghega št. 2. — Volti di Chiozza št. 1. — Via Stadion št. 1. — Via Acquedotto. — Via Istituto št. 18. — Piazza Barriera. — Via S. Lucia. — Piazza Giuseppina.

V okolici se prodaja:

Na Greti pri gosp. Pogorelcu, v Šklednju pri gosp. Antonu Sancin (Drejač) in pri Sv. Ivanu pri gosp. Ani vdovi Gašperšič. — Izven Trsta prodaje se »Edinost« v Gorici v tobakarni g. Josipa Schwarz v Šolski ulici.

Slovinci! Naročajte, podpirajte in širite med rodoljubi to glasilo tržaških Slovencev, katerega program je v prvi vrsti ohranitev in razvitek milega nam slovenskega naroda na tržaškem ozemlju in bramba nam po zakonu zajamčenih pravic.

Rojaki, uvažujte naše geslo: »V edinosti je moč!«